

окружающей природы, водную стихию, а как живое существо, проживающее день и к его исходу «вечереющее».

Нами были выявлены несколько случаев образования сложных причастных слов, например: *был он из этого удивительного поколения совсем молодых людей, выросших уже в новое, прямоговорящее время.*

Иногда наблюдается образование страдательного причастия непосредственно от существительного, что не характерно для русской языковой системы: *В августе Амстердам превращается в один большой притон, место сбора беспечного сброда, – окольцованные лица, всерьёванные уши, брови, носы и губы...* («Джаз-банд на Карловом мосту»).

Таким образом, в произведениях Дины Рубиной используются неузальные глагольные формы, являющиеся источниками образования новых смыслов.

Исследовав специфику окказионального словотворчества в прозе автора, мы пришли к следующим выводам:

1. Наиболее интенсивно словотворчество наблюдается при использовании трех основных частей речи – существительного, прилагательного и глагола.

2. В языке произведений автора существительные на *-ость* являются самыми многочисленными среди новообразований. Значительную группу представляют окказионализмы, образованные при помощи дефиса; нулевой суффиксации.

3. В отношении прилагательных проявляется та же тенденция, что и в отношении существительных: создание окказиональных слов на основе продуктивных моделей, существующих в языке. Для текстов Рубиной характерно употребление прилагательных, созданных при помощи дефиса, составляющие элементы которых чаще всего являются узальными лексемами, но в итоге образуются новые слова и рождаются новые смыслы.

4. В произведениях автора наблюдается использование неузальных глагольных форм, причем наиболее характерно не создание собственно окказиональных лексем, а разнообразное изменение уже существующих узальных форм (*знобила, мотылялась*).

Особенность причастных форм проявляется, во-первых, в образовании сложных причастных форм (*прямоговорящее*); во-вторых, в образовании форм страдательного причастия непосредственно от существительного (*осерьёванные*).

5. Активное окказиональное словообразование в творчестве Д. Рубиной показывает, что, хотя в языке заложено много способов передачи одного и того же смысла, часто их оказывается недостаточно автору, чтобы выразить то пограничное, что открывается его внутреннему взору.

Литература

1. Лопатин, В. В. Рождение слова. Неологизмы и окказиональные образования / В. В. Лопатин. – М.: Наука, 1973. – 63 с.
2. Муратова, Е. Ю. Смыслы слова в системе поэтического языка XX века / Е. Ю. Муратова. – Минск: БГУ, 2008.
3. Рубина, Д. И. На Верхней Масловке / Д. И. Рубина. – М.: Эксмо, 2004.

В. Ю. Шыманская (Беларусь, Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка)

ПАТЭНЦЫЯЛЬНЫЯ МОЎНЫЯ МЕТАФАРЫ ЁНУТРАНАГА СВЕТУ ЧАЛАВЕКА Ў БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Правы ёнотрапага свету чалавека з'яўляюцца аб'ектам метафарычнага пераасэнсавання са старажытных часоў, пра што сведчыць метафарычны характар найменняў разнастайных эмацыйных станаў, ментальных дзеянняў і ўласцівасцяў асобы. Акрамя вялікай колькасці узальна зафіксаваных метафар, якія ўжываюцца для намінацыі і характарызацыі з'яў унутрапага свету чалавека, у мове існуе шэраг адпаведных аказіянальных метафар, сістэматызаваць і прааналізаваць якія мы маем мэтай удадзеным артыкуле.

Матэрыялам для выбаркі паслужылі разнастайныя мастацкія (у тым ліку паэтычныя) і публіцыстычныя (у тым ліку ў электронным варыянце) тэксты на беларускай мове, а таксама ілюстрацыйныя прыклады з рукапісу Слоўніка метафар беларускай мовы [3]. Ацэнка моўнага характару метафар ажыццяўлялася ў супастаўленні з узальнымі метафарамі ёнотрапага свету чалавека, значэнне якіх адлюстравана ў Тлумачальным слоўніку беларускай мовы [4].

Пад патэнтцыяльнымі моўнымі метафарамі маюцца на ўвазе такія аказіянальныя метафары, якія не супярэчаць моўным метафарам і маюць падобны да іх набор сем [2, с. 41–42], а таксама выконваюць намінацыйную ці эмацыйна-ацэнальную функцыю (у адрозненне ад несвабодных ад кантэксту мастацкіх метафар, якія маюць эстэтычную функцыю). Патэнтцыяльнасць у дадзеным выпадку разглядаецца як магчымасць уключэння аказіянальнай моўнай адзінкі ва узальны запас мовы.

Узнікненне патэнцыяльных моўных метафар ляжыць у сферы метафарычнага мадэлявання прадуктыўных мадэлях. У прыватнасці, можна адзначыць наступныя шляхі пашырэння метафарычнага ужывання дэрывата моўнай метафары, развіццё асобных значэнняў у структуры полісеманта, ужывання сіноніма, гіпоніма і гіпероніма (даволі рэдка) моўнай метафары, а таксама ўтварэнне метафар па аналогіі (у межах адной мадэлі).

Адносіны метафарычнай вытворнасці могуць выяўляцца не толькі ў семантыцы, а і марфемнай структуры слова, калі ў аказіянальнай метафары з’яўляецца (ці апускаецца) пэўны словаўтваральны фармант, які адсутнічае (наяўны) у моўнай – гэта і ёсць ужыванне дэрывата моўнай метафары. Вытворныя метафары з’яўляюцца зразумелымі для чытача, бо іх семантыка цалкам адпавядае семантыцы моўных метафар, параўн.: *патайнік* (аказ.) і *тайнік душы, сцяжынка* (аказ.) і *сцэжка в сэрца*. Адпавядае моўным схемам і мікракантэкст, у якім ужываюцца гэтыя метафары, напрыклад: *Я ў табе аддаў / З патайнікоў душы*. (Р. Барадулін).

Развіццё асобных значэнняў у структуры полісеманта заключаецца ў актуалізацыі асобных сем іх замацаванні як ЛСВ дадзенага слова, прычым семы могуць быць як прыналежнымі семантычнай структуры полісеманта, так і асацыятыўна замацаванымі за ёй. Актуалізацыя новых значэнняў можа ўплываць на больш шырокую спалучальнасць метафары. Так, метафара *рака*, якая мае узуальна зафіксаванае квантытатыўнае значэнне і ўжываецца ў агульнапрынятай мове ў спалучэннях з лексэмай *словы, пажаданні*, можа спалучацца з найменнямі пачуццяў і набываць новыя значэнні ‘інтэнсіўнасць ‘разнастайнасць’: *Яшчэ паўнютка рака / Пачуццяў мройных і лятункаў* (А. Камароўскі).

Можна адзначыць, што функцыя характарызацыі ў многіх моўных метафарах скіравана на ацэнку колькасці (квантытатыўныя значэнні) ці сітуацыі зносін. У аказіянальным ужыванні такія метафары могуць актуалізаваць значэнні, якія характарызуюць унутраны свет чалавека, інтэнсіўнасць пачуццяў. Напрыклад, метафара *павуціна* ў агульнапрынятай мове ўжываецца, як правіла, ў характарызацыі пэўнай сітуацыі зносін, знешніх абставін (*павуціна хлусні, павуціна забабоні*) у аказіянальным ужыванні яна можа характарызаваць унутраны свет чалавека: *Яно [жаданне] усплыла марудна, але надзейна. Мілком выбіраецца з павуціны Лявонавай душы* (І. Хадановіч).

Актуалізацыя новых ЛСВ можа прыводзіць да значных змен у семантыцы метафар, калі адзначаецца не развіццё і пашырэнне наяўнага значэння, а ўзнікненне новага. Так, метафара *сверб* мае узуальнае значэнне ‘моцнае жаданне’: *Але ёсць у .. [Аленкі] адзін верш. Яна хавае яго і нікому яго паказвае, нягледзячы на ўвесь аўтарскі сверб падзяліцца з чытачом сваёю творчасцю* (Я. Колас). Адна з семантычнай структуры гэтага полісеманта ёсць іншая патэнцыяльная сема – ‘непрыемнасць адчуванняў’; менавіта ў значэнні ‘непрыемнае перажыванне’ названая метафара ўжываецца ў наступных кантэкстах: *Даніла гаварыў сам з сабою і адчуваў, што сверб стаў адлягаць ад сэрца* (П. Пестра); *У грудзях яшчэ ўсё тлеў някучы, як ад крапівы-жыгучкі, сверб крыўды* (В. Адамчык). Інтэрпрэтацыя метафар ажыццяўляецца лёгка, паколькі яны адпавядаюць рэгулярнай метафарычнай праекцыі “хваробны раны → непрыемныя перажыванні”.

Ужыванне сіноніма моўнай метафары таксама знаходзіцца ў межах метафарычнага мадэлявання і, як правіла, характарызуецца падабенствам сітуацыі ўжывання метафар, параўн.: *плынь* (аказ.) *гаворкі* і *патока слоў, хіба цуглі* (аказ.) *зробіў хто для сэрца і трывога сціснула сэрца абцугамі*.

Гіперанімія і гіпанімія як шляхі ўзнікнення новых значэнняў заключаюцца ў суаднесенні метафарычнага значэння з родавым ці відавым паняццем. Гіперанімія сустракаецца вельмі рэдка, аднак можна прывесці наступны прыклад патэнцыяльнай моўнай метафары *акорд* (у супастаўленні з гіпонімам *тон*): *Ціхі сум, ціхі морак міне, / Разліюцца пшчоты акорды* (Я. Янішчыц). Найбольш характэрна з’яўляецца ўжыванне менавіта гіпоніма моўнай метафары, параўн.: *рубцы* (аказ.) і *раны на жывой душы вадаспад* (аказ.) *бразготных слоў і патока слоў*.

Існуюць патэнцыяльныя моўныя метафары, якія не могуць быць суаднесены ні з метафарычнымі сінонімам, ні з гіперонімам. Як правіла, такія метафары ўтвораны па аналогіі з моўнымі і адпавядаюць агульным тыпам метафарычных пераносаў, прычым менавіта аснова прыпадабнення аб’ядноўвае моўную і патэнцыяльную моўную метафары.

Патэнцыяльныя моўныя метафары ўнутранага свету чалавека можна класіфікаваць адносна першаснага (неметафарычнага) значэння на тры сферы – “Прырода”, “Прадмет” і “Чалавек”, – у межах кожнай з якіх ажыццяўляецца семантыка-тэматычная класіфікацыя. Такая сістэматызацыя дапамагае выявіць рэгулярныя і прадуктыўныя метафарычныя праекцыі, па якіх адбываецца аказіянальнае мадэляванне ўнутранага свету чалавека.

Разгортванне метафарычных вобразаў сферы “раслінны свет” ляжыць у аснове наступных метафары: *Дзе блёкат хцівасці і злосці трыціў пачуццяў першцавет, узыздзе кветка прыгажосці, калі выратуе свет* (В. Гадулька). Аказіянальная метафара *блёкат хцівасці і злосці*, утвораная па прадуктыўнай мадэлі, спалучаецца з метафарай *першцавет пачуццяў*, уступаючы ў “гульнінае значэнне”, як пустазелле перашкаджае росту карысных раслін, так і *блёкат хцівасці і злосці трыціў першцавет пачуццяў*. Даволі часта патэнцыяльныя моўныя метафары з’яўляюцца ў сінанімічным радзе з моўнымі *Шануй, паэт, радок, / Не захлыніся ў багне, / У твані* (аказ.) *цішыні, / У бросні дабрабыта* (Р. Барадулін).

адэлявання па
етафарыкону:
та, ужыванне
ар па аналогіі

антыцы, але
ешца) пэўны
ывіта моўнай
ам адпавядае
і *сцелска да*
иклад: *Я ўсе*

собных семі
семантычнай
чэнняў можа
ае узуальна
з лексемамі
гэнсіўнасць

скіравана на
ыванні такія
нтэнсіўнасць
правіла, для
забонаў),
е] успывае

афар, калі
а *сверб* мае
лому *яго не*
лас). Аднак
прыемнасць
ступных
П. Пестрак).
эрпрэтацыя
і “хваробы,

адэлявання
аз.) *гаворкі*

уаднясенні
эдка, аднак
з гіпонімам
арактэрным
ывой *душы*,

афарычным
павядаюць
б’ядноўвае

ль адносна
– у межах
дапамагае
візйальнае

наступнай
сосці, якая
ораная па
начэнняў”:
ершацвет
моўнымі:
абрабыту

Адметнай рысай патэнцыяльных метафар унутранага свету чалавека і сведчаннем іх “моўнага” характару з’яўляецца тое, што аднолькавыя ці падобныя метафары могуць ужывацца некалькімі моўнымі асобамі, прычым не ў выніку ўзнаўлення, а супадзення аказіянальных метафар, утвораных па прадуктыўных мадэлях: *І слоў бразготных вадаспад / Пакіне раптам раўнадушным* (Н. Гальпяровіч). *Душу каханне шчодра абагрэе / І радасці дасць цэлы вадаспад* (А. Балусценка). *Толькі што мова ягоная плася вадаспадам...* (У. Караткевіч).

Высокая частотнасць ужывання метафары ў мове, а таксама яе адпаведнасць стылістычным і лексічным нормам стварае ўмовы для ўключэння адпаведных значэнняў у слоўнікі. Напрыклад, адпавядаюць агульнапрынятым моўным мадэлям і могуць быць адлюстраваны ў слоўніках метафарычныя значэнні полісемантаў *вадаспад* (“вялікая колькасць чаго-н. (звычайна слоў)” і *адліга* (“паляпшэнне ў адносінах”).

Неабходна адзначыць, што патэнцыяльныя моўныя метафары могуць не ўключацца ў слоўнікі літаратурнай мовы не толькі, калі яны ўжываюцца даволі непрацягла час ці невялікай колькасцю людзей, але і калі яны не адпавядаюць агульнапрынятым нормам мовы. Так, не ўключаюцца ў узус мовы метафары, якія маюць рэзка заніжаную канатацыю і, як правіла, абмежаваны гутарковым стылем.

Як і метафарычная мадэль “Прырода”, метафарычная мадэль “Прадмет” з’яўляецца прадуктыўнай крыніцай узнікнення новых абазначэнняў псіхалагічных з’яў. Найбольшай прадуктыўнасцю характарызуецца праекцыя “збудаванні і іх часткі → свядомасць, памяць і душа чалавека”. Так, метафары *астрог*, *турма* характарызуюць стан самоты, адчужанасці: *Адзіныя словы ў астрозе душы / Скрозь шчыліны воч пазіраюць на свет* (Л. Галубовіч). *Як разбіць мне сэрца турму?* (У. Караткевіч). Метафары *закуток*, *сутарэнне*, *схованка* ўжываюцца для метафарычнай рэпрэзентацыі памяці, свядомасці, прыхаваных пачуццяў: *Дасюль Рыгор нават сабе не прызнаваўся, якія патайныя жаданні атушваў у душэўных закутках* (П. Місько). *Здаецца, і гаварыў з імі і абыходзіўся добра, але дзесьці глыбока-глыбока ў нявідных сутарэннях чалавечай душы захоўвалася гэтае варожэе пачуццё да іх* (М. Лынькоў). *Гэта толькі чалавечая памяць заўжды знойдзе ў патаемных схованках самыя далёкія ўспаміны...* (А. Савіцкі).

У межах метафарычнай мадэлі “Чалавек” прадуктыўнымі з’яўляюцца праекцыі “хваробы → непрыемныя пачуцці, адмоўныя рысы характару” і “музыка → пачуцці, настрой”. Першы перанос ілюструецца ў наступных прыкладах: *Нецярпенне трывог, неадольнасць жаданняў, Зарытміяй душы вам не хочацца знацца...* (У. Марук). *Глухата і слепата да нацыянальных праблем... нармальнаму разуменню не паддаюцца* (Н. Гілевіч). *Калектыў аханіў... творчы занор* (“Наша Ніва”). Метафары, якія адпавядаюць праекцыі “музыка → пачуцці, настрой”, абазначаюць рамантычнасць, розныя адценні душэўнага стану: *Прачнуўся з жахам, безгалосы – / Прапала музыка ў душы* (А. Пісьмянкоў). *Не чую музыкі ў душы, / Што ты вясною абудзіла* (З. Марозаў).

Даволі часта ў кантэксте спалучаюцца метафары розных мадэляў, прычым яны могуць характарызавацца адносінамі сінаніміі (паводле мэты метафарычнага пераносу): *Мурам астрожным твой лёс абгароджаны, / Дзень твайго шчасця яшчэ не народжаны – / Сум туманамі ляжыць* (В. Васілёк).

Сістэматызацыя патэнцыяльных моўных метафар паводле крыніцы матывацыі выяўляе рэгулярнасць і прадуктыўнасць метафарычных мадэлей “Прырода” і “Прадмет”. У аказіянальным ужыванні для метафарычнай рэпрэзентацыі ўзвышаных пачуццяў выкарыстоўваюцца найменні элементаў зямной паверхні: *востраў надзеі, кратэр надзеі, узбярэжжэ кахання*. Найменні тканіны ўжываюцца для метафарычнай намінацыі памяці, свядомасці: *накрывала сумнай жалобы, сувой мар, сувой памяці*. Спецыфічнай для беларускай мовы выступае праекцыя “поле → станоўчыя пачуцці, думкі”: *палеткі разваг, цаліна пачуццяў*. Для беларускіх патэнцыяльных моўных метафар унутранага свету чалавека характэрна насычанасць архетыпічнымі вобразамі: *ветях смутку, вогнішча пачуцця, шырокія гоні душы*.

Прыярытэтнасць названых мадэляў у метафарычным мадэляванні ўнутранага свету чалавека тлумачыцца вобразнасцю і “адчувальнасцю” прыродных і прадметных метафар: *на душы завеі, настройў шторм, астрог душы, турма сэрца, душэўныя закуткі, сутарэнні чалавечай памяці*.

У працэсе супастаўлення узуальных і патэнцыяльных моўных метафар выяўляюцца пары метафар, адна з якіх з’яўляецца узуальнай, а другая – патэнцыяльнай моўнай метафарай, напрыклад: *глыток (аказ.) радасці – кропля сардэчнай любові, дым (аказ.) салодкага падману – невыказны рамантычны флёр, кубак (аказ.) распачы – чаіша гневу, штур (аказ.) вобразаў – чарада думак, шторм (аказ.) настройў – бура ў сэрцы і інш.*

Такім чынам, патэнцыяльныя моўныя метафары, створаныя па прадуктыўных метафарычных мадэлях, узбагачаюць метафарыкон мовы новымі значэннямі і іх адценнямі, даюць новы матэрыял для больш дакладнай рэпрэзентацыі з’яў унутранага свету чалавека. Найбольшай прадуктыўнасцю характарызуюцца мадэлі “Прырода” і “Прадмет”, у прыватнасці праекцыі “надвор’е → інтэнсіўныя пачуцці” і “збудаванні і іх часткі → свядомасць, памяць і душа чалавека”, што стварае перадумовы для пашырэння узуальнага метафарыкону адпаведнымі метафарамі.

Літаратура

1. Барадулін, Р. Абсяг: лірыка / Р. Барадулін. – Мінск: Маст. літ., 1978. – 253 с.
2. Склярёвская, Г. Н. Метафора в системе языка / Г. Н. Склярёвская. – 2-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2004. – 166 с.
3. Старычонок, В. Д. Слоўнік метафар беларускай мовы [рукапіс] / В. Д. Старычонок. – Мінск, 2004. – 599 с.
4. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. / Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа; пад агульным кіраваннем акад. К. К. Атраховіча (К. Крапівы). – Мінск: БелСЭ, 1977–1984. – 5 т.

І. М. Яраш (Беларусь, Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна)

ГРАФІЧНАЯ МОЎНАЯ ГУЛЬНЯ З УДЗЕЛАМ ІНДЫВІДУАЛЬНА-АЎТАРСКІХ НЕАЛАГІЗМАЎ У СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ПАЗЭІІ

Гульня – гэта накіраваны на атрыманне задавальнення працэс, удзельнікі якога ведаюць правы і выконваюць іх [6, с. 9]. Яна лічыцца адной з фундаментальных якасцей чалавечай культуры. Дзеці знаёмяцца праз яе з навакольным светам, дарослыя выкарыстоўваюць яе як сродак адпачынку.

Адным з відаў гульні з’яўляецца моўная гульня (МГ) – сродак стварэння арыгінальнага зольнага зацікавіць чытача незвычайным спосабам выкладання твора. Нягледзячы на тое, што ў лінгвістыцы яна даўно стала аб’ектам даследавання, яе вывучэнне выклікае пэўныя цяжкасці, паколькі сама вызначэнне тэрміна «моўная гульня» застаецца канчаткова не акрэсленым. У шырокім разуменні МГ – гэта сама мова ў працэсе яе засваення і ўжывання індывідам, у вузкім – усвядомленае адступленне ад нормы з мэтай стварэння гульнёвага дыскурсу (В. Саннікаў [7], Т. Грыдзіна [1], А. Земская [2]).

Механізм МГ будзе на мадэляванні моўнага парадоксу, які заключаецца ў чаканні чытача таго, што ў адпаведнасці з нормамі мовы павінна быць напісана, а на самой справе ім успрымаецца тое, што парушае нормы мовы і таму выклікае здзіўленне. Аўтар стварае гульнёвую сітуацыю пры дапамозе розных прыёмаў, якія прыводзяць да эмацыянальнага і лагічнага асэнсавання адначасова, што забавляе чытача, запрашае яго да дыялогу, абуджае творчыя здольнасці, фарміруе новы спосаб асваення слоў [5, с. 130].

У манаграфіі «Русская разговорная речь» [4, с. 172–173] вылучаюцца два аспекты МГ: гульнявы выкарыстанне моўных адзінак з мэтай узмацнення экспрэсіўнасці тэксту і наўмыснае парушэнне норм мовы з прагматычнай мэтай устанаўлення і падтрымання фатычнага кантакту з чытачом праз утварэнне камічнага эфекту. В. Саннікаў бачыць у гэтым вызначэнні элементы таўталагічнасці і лічыць яго вельмі шырокім, паколькі «уся мастацкая літаратура падпадае пад яго – няма аўтараў, якія б не імкнуліся да большай моўнай выразнасці» [7, с. 15]. А. Земская выказвае думку, што часцей МГ выкарыстоўваецца як сродак стварэння камічнага эфекту, які асноўнае на «двухпланавасці ўспрымання, сутыкненні дэманстрацыі і сэнсаў, што пададзены ў адным выражэнні» [3, с. 192].

Асноўным спосабам абыгрывання словаўтваральных магчымасцей мовы з’яўляецца ўтварэнне новых слоў [7, с. 151], у тым ліку індыўдуальна-аўтарскіх неалагізмаў (ІАН). Новае, незвычайнае ствараецца, як правіла, з парушэннем нормы, засяроджвае ўвагу чытача і з’яўляецца сігналам гульнёвага ўспрымання тэксту. Чытач «расшыфроўвае» яго і атрымлівае ад гэтага задавальненне. Зразумець, напрыклад, сэнс аказіяналізма В. Іванова *дапабакуль*, патрэбна звярнуцца да кантэксту: *паводле правілаў пражывання госці павінны пакінуць інтэрнат да адзінаццатай гадзін вечара, хлопцы крыху затрымаліся, таму развітваюцца на бягу, і ў спешцы нараджаецца новае слова, якое ўяўляе сабой гібрыдны ўтварэнне: ... Гадзіннік хутка стукне, і – гуд бай. / Аб адзінаццатай гасцям дахаты. / Паўскон і пагнаць у родны край, / Ляцець па калідоры інтэрнату, / Пакінуць недапітую гарбату – / Збягаць, збягаць! / Дапабакуль! / Хутчэй на вахту! / Дваццаць тры нуль-нуль!*

Расійская даследчыца аказіянальных слоў А. Земская, якая вылучыла і апісала пяць асноўных функцый словаўтварэння (уласна намінацыйную, канструкцыйную, кампрэсіўную, экспрэсіўную, стылістычную), прапануе вылучыць гульнёвую функцыю словаўтваральных неалагізмаў, што ўяўляе сабой рэалізацыю намеру ўдзельніка камунікатыўнага акту пагуляць з формай маўлення, спецыфічную [3, с. 186].

Аналіз ІАН з твораў сучаснай беларускай пазэіі дае магчымасць вылучыць некалькі прыёмаў моўнай гульні, адным з якіх выступае графічная моўная гульня. Гэты прыём актывізуе ўвагу чытача на суадносінах формы і зместу. У творах беларускіх пазэіаў часцей за ўсё выкарыстоўваюцца кантрасныя вялікіх і малых літар, лацінскі шрыфт, заключэнне слова ў двукоссе, дэфісацыя.

1. Кантрасны вялікіх і малых літар. На гэтым будзе МГ, напрыклад, у аказіянальных слоў *ПОСТсацыялізм*, *«няЛЁСтак»*. Выдзелены вялікімі літарамі сегмент аказіянальных слоў супадае з узуальнымі словамі *пост* ‘перыяд успрымання ад скароннай ежы’, *лём* ‘ход жыццёвых падзей’, складваюцца незалежна ад волі чалавека, што выклікае пэўныя асацыяцыі ў чытача: *пост* – *паст* (свабода), *лём* – *лом* (зруйнаваць).